

Jakość kształcenia akademickiego w ocenie przyszłych absolwentów

The quality of academic education in the assessment of future graduates.

Keys words: higher education, quality, labor market.

Abstract: The study presents selected expectations of future graduates from higher education. Based on the research and analysis of source materials, conclusions have been formulated regarding the expectations of young people regarding higher education and the broadly understood requirements of the labor market. On the one hand, the challenge is to adapt to the requirements of the labor market, employers, and civilization progress. On the other hand, the increase in the attractiveness of higher education is necessary: emphasis on practical classes, fewer lectures hours, improving the quality of education, and thus increasing the requirements for students.

Słowa kluczowe: kształcenie akademickie, jakość, rynek pracy.

Streszczenie: W opracowaniu przedstawiono wybrane oczekiwania przyszłych absolwentów względem edukacji wyższej w świetle przeprowadzonych badań i analiz materiałów źródłowych. Na tej podstawie sformułowano wnioski dotyczące oczekiwań młodzieży studiującej edukacji wyższej oraz szeroko pojętych wymagań wobec rynku pracy. Wyzwaniem jest dostosowanie się do wymagań rynku pracy, pracodawców, współczesnego postępu cywilizacyjnego, jak również zwiększenie atrakcyjności zajęć, nacisk na zajęcia praktyczne, mniejsza liczba godzin wykładów, podniesienie jakości kształcenia, a tym samym podniesienie wymagań wobec studentów.

Wprowadzenie

Obecnie ważna wydaje się dyskusja na temat funkcjonowania systemu edukacji wyższej w kontekście przygotowania przyszłych absolwentów do funkcji, jaką pełnić oni będą w przyszłości. Edukacja wyższa ma kluczowe znaczenie w tym kontekście, jak również w odniesieniu do rynku pracy¹.

¹ Por. Kukla D., *Refleksje o edukacji wyższej w perspektywie przygotowania przyszłych absolwentów do tranzykcji na rynek pracy*, w: Kaleja M., (ed.), *Multidimenzionální proporcionalita studijní neúspěšnosti a její vybrané kontexty v terciárním vzdělávání*, Wyd. Slezská univerzita v Opavě, 2019, s. 55–56.

W kręgu kształcenia akademickiego

To co z edukacji może wynieść młody człowiek jest ważnym czynnikiem budowania fundamentów pod postęp, jaki się dokonuje w społeczeństwie. Dynamiczny rozwój, nieustanne doskonalenie się społeczeństw i jednostek sprawia, że coraz większego znaczenia nabiera takie pojęcie, jak społeczeństwo przedsiębiorcze, w którym innowacja i przedsiębiorczość jest czymś normalnym, stałym i ciągłym². Powyższe słowa Petera Druckera wyznaczają obraz współczesności o określonej jakości. Aktualne czasy, swoista różnorodność, oprócz tego, że cechuje się wzrostem znaczenia wiedzy oraz przedsiębiorczości, cechuje się również wieloma innymi cechami charakterystycznymi takimi, jak: pośpiech życia, zanik tożsamości. W owym społeczeństwie „jednostki stoją przed ogromnymi wyzwaniem, m.in., potrzebą nieustannego uczenia się, uczenia się niektórych rzeczy zupełnie na nowo”³.

Federic’o Mayor w raporcie „Przyszłość świata” pisze: „wiele wyzwań zaciąży na przyszłości edukacji (...). Pierwsze wyzwanie to dyspozycyjność i ustawiczne aktualizowanie kompetencji (...) na wszystkich poziomach”⁴. Charakterystyczną cechą współczesnych czasów są rosnące wymagania wobec pracowników, a w szczególności odnoszące się do ich profesjonalizmu, który jest wyznaczany m.in. przez zdobywanie nowych umiejętności⁵. Wiedza jest powszechnie dostępna, nie ma usprawiedliwienia dla niekompetencji i nieskuteczności⁶. Dynamika zmian sprawia, że młody człowiek musi być przygotowany na to, że aktualnie i w przyszłości będzie się od niego często wymagało podejmowania szybkich decyzji.

Globalizacja wymusza na procesie edukacji zmiany w kierunku kształcenia innowacyjnego⁷, które przewyciężyłoby złe nawyki schematycznego nauczania. Szkolnictwo wyższe w Polsce wymaga działań naprawczych, tym szczególnie, że jest jednym z najważniejszych sektorów życia społecznego. Prawidła rynku, prawa popytu i podaży, masowy pęd młodzieży po dyplomy szkół wyższych w ciągu ostatnich dwóch dekad zrobiły swoje⁸. Uniwersytet „stał się podmiotem na rynku pracy, na którym realizuje szereg zadań ważnych dla gospodarki. Z pewnością wyróżnikiem uniwersytetu jest prowadzenie badań naukowych oraz wiązanie z nimi procesu kształcenia studentów”⁹. Jak zauważa Z. Melosik, „Cele kształcenia nie są

² Por. szerzej P. Drucker, *Myśli przewodnie Druckera*, przeł. A. Doroba, Wyd. MT Biznes, Warszawa 2002, s. 475.

³ Tamże 478.

⁴ F. Mayor, *Przyszłość świata*, Warszawa: Fundacja studiów i badań edukacyjnych. Warszawa 2001, s. 380.

⁵ D. Kukła, *Kształtowanie kompetencji komunikacyjnych przyszłych nauczycieli, w: Kompetencja porozumiewaniu się nauczyciela akademickiego. Wielorakie perspektywy.*, Maliszewski J.W., (red.). Toruń: Adam Marszałek, Toruń 2007, s. 262.

⁶ P. Drucker, *Myśli...*, s. 453.

⁷ por. też G. Quintini, J. Martin, P. Martin, *The Changing Nature of the School-to-Work Transition Process in OECD Countries*, IZA Discussion Paper No. 2582/2007.

⁸ *Ku strategii rozwoju szkolnictwa wyższego w Polsce*: <http://liberte.pl/strategii-rozwoju-szkolnictwa-wyzszego-polsce/#> [dostęp: 25.02.2018].

⁹ A. Radziejewicz-Winnicki, Z. Wołk, *Polskie szkolnictwo wyższe – stan i perspektywy*, „ROCZNIK LUBUSKI” • tom 41, część 2, 2015, s. 32.

już rozpatrywane w kontekście kreowania człowieka wykształconego, lecz w kontekście potrzeb rynku pracy¹⁰. Wyposażenie w wiedzę, umiejętności, kwalifikacje aktualnie potrzebne, jednocześnie na tyle szerokie i uniwersalne, by stanowić mogły bazę do nauki i zdobywania nowych kwalifikacji, na wypadek gdyby potrzeby rynku pracy diametralnie się zmieniły.

Przemiany w gospodarce rynkowej spowodowały zmianę owych celów kształcenia, które są pochodną niespotykanych dotąd jakościowych i ilościowych przemian technicznych, technologicznych, społecznych i ekonomicznych. Niemalą rolę w tej sprawie odgrywa postępujący proces globalizacji, w wyniku którego humanistyczny model życia człowieka powoli zostaje zastąpiony przez model socjoekonomiczny. W modelu tym zakłada się, iż już w momencie przyjscia na świat szanse życiowe człowieka są zróżnicowane w zależności od poziomu intelektualnego środowiska rodzinnego. Inne możliwości na spełnienie się w życiu mają ludzie urodzeni w rodzinach wykształconych, a inne osoby, których edukacja poszczególnych członków rodziny nie przekroczyła poziomu podstawowego. Jednym z głównych założeń modelu socjoekonomicznego jest uznanie wykształcenia za filar ludzkiej egzystencji. Podobne założenie znajdujemy również w humanistycznym pojmowaniu rozwoju człowieka¹¹. Kultura i edukacja nadają kierunek ludzkiemu myśleniu i działaniu, inspirują do zdobywania wiedzy i umiejętności niezbędnych człowiekowi do aktywności. Zastanawiając się nad kształtem współczesnej edukacji, Mirosław J. Szymański pisze: „Urzeczywistnienie nawet prawidłowo wytyczonych celów edukacji, która w bardziej złożonym i zmiennym świecie bez wątpienia jest jedną z głównych dróg budowania pomyślnych perspektyw jednostki i społeczeństwa, wymaga silniejszego odwołania się do poczucia odpowiedzialności i obecnych i przyszłych polityków, przedsiębiorców, osób sprawujących funkcje kierownicze w administracji państwowej, terenowej, w organizacjach, stowarzyszeniach i instytucjach niepublicznych. Odnosi się to także do intelektualistów i innych osób mających pozycje opiniotwórcze”¹². Edukacja powinna przygotować ludzi nie tylko do korzystania ze zdobyczy współczesnej cywilizacji, ale także do twórczego uczestnictwa w procesie jej dalszego istnienia i rozwoju.

Zadaniem uczelni jest przekazywanie wiedzy, jednak wiedza ta powinna być „na tyle ogólna, aby absolwent mógł ją zastosować w obliczu maksymalnie różnych wyzwań zmieniającej”¹³ się rzeczywistości. Uczelnie powinny kształcić absolwentów wyposażonych w obszerną wiedzę oraz umiejętności zawodowe, studenci, absol-

¹⁰ Z. Melosik, *Kultura popularna i tożsamość młodzieży*, Wyd. Impuls, Kraków 2013, s. 34.

¹¹ P. Stasiak, *W kierunku zachodzących zmian*, Państwowe Wydawnictwa Naukowe, Poznań 2005, s. 1.

¹² M.J. Szymański, *Edukacyjne wyzwania globalizacyjne*, w: *Edukacja*, nr 4/ 2002, s. 9.

¹³ Por. szerz. M. Fankowski, K. Chmielewska, A. Chybicka, A. Krajna, A. Pereświat-Sołtan, K. Sujak-Lesz, *Kształcenie studentów w czasach globalizacji i zagrożenia bezrobociem*, w: *Edukacja zawodoznawcza i edukacja projakościowa w szkole*, red. A. Krajna, L. Ryk, K. Sujak-Lesz, Wyd. MarMar. Centrum Edukacji Nauczycielskiej Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2005, s. 14.

wenci powinni jednocześnie rozumieć potrzeby społeczeństwa jako całości oraz odznaczać się wolą działania na rzecz dobra wspólnego oraz chęcią samodoskonalenia się¹⁴.

Edukacja (w tym szczególnie wyższa) wywiera ogromny wpływ na losy pokoleń. Zgodnie z Raportem Polska 2050 jedną z barier rozwojowych dla Polski może być właśnie system edukacyjny. „Powinien być dostosowany do zmian, a niestety, obecnie występuje spory rozdzźwięk pomiędzy edukacją a światem rzeczywistym. Edukacja nie kształtuje postaw prospołecznych. Zauważyć można nacisk na osiągnięcia indywidualne. Edukacja powinna przygotować do życia, w którym dokonuje się właściwych, przemyślanych wyborów. Młody człowiek powinien nabyć umiejętności miękkie i twarde, umiejętności szybkiego uczenia, radzenia sobie z nieznanymi dotąd problemami, uzupełniania kompetencji, korzystania z posiadanej wiedzy. Rutyna nie sprawdza się w życiu, które wymaga kreatywności, elastyczności, ciągłego dostosowywania się na nowo do życia”¹⁵.

Jak czytamy w założeniach *Strategii rozwoju szkolnictwa wyższego*, proponuje się odejście od odgórnie ustalanych kierunków studiów i zastąpienie ich programami dyplomowymi, które będą samodzielnie projektowane przez uczelnie. Wysoką jakość będzie zapewniał wzmocniony system akredytacji programów i uczelni, powiązany z systemem ewaluacji badań naukowych (z czym mamy już do czynienia). W miejsce studiów niestacjonarnych proponuje się wprowadzenie studiów w trybie przedłużonym przeznaczonych dla studentów, którzy z powodu zatrudnienia lub warunków zdrowotnych nie mogą podołać studiom w trybie standardowym. Otwartość uczelni na otoczenie społeczne i gospodarcze powinna służyć ciągłemu dostosowywaniu programów kształcenia do potrzeb rynku pracy, a także transferowi wiedzy i innowacji między uczelniami a przedsiębiorstwami¹⁶.

W kręgu przeprowadzonych badań

Badania przeprowadzone zostały wśród studentek i studentów kierunków pedagogicznych (Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego im. Jana Długosza w Częstochowie oraz Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie) w okresie marzec–maj 2018 r., a dotyczyły m.in. oczekiwań wobec uczelni wybranej grupy przedstawicieli młodego pokolenia. Badania poprzedzone były badaniami pilotażowymi. W badaniu właściwym wzięło udział łącznie 310 osób. Do badań właściwych celowo wybrano studentów urodzonych po 1990 r., choć w toku badań okazało się, że większość respondentów stanowiły osoby uro-

¹⁴ Por. tamże, s. 16–17.

¹⁵ Z. Remiszewska, *Znaczenie edukacji wobec odnajdywania się na rynku pracy*, w: *Wyzwania rynku edukacyjnego wobec rynku pracy – wymiary lokalne, regionalne i ponadregionalne*, (red.) B. Wiśniewska-Paź, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2015, s. 73–74.

¹⁶ *Strategia rozwoju szkolnictwa wyższego w Polsce do 2020 roku – drugi wariant. Raport cząstkowy przygotowany przez konsorcjum Ernst & Young Business Advisory. Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową*, marzec 2010, s. 5.

dzione po 1995 r. (tj. 268 osób – blisko 90%). W przypadku opisywanych badań z całą pewnością uznać można, że przebadani studenci reprezentowali młode pokolenie.

Do badania przystąpiło 280 studentek i 30 studentów. Ze względu na specyfikę kierunków pedagogicznych strukturę osób badanych w większości stanowiły kobiety. Interpretacja wyników badań powinna zatem głównie odnosić się do studentek studiów pedagogicznych. Badane osoby na ogół nie posiadały doświadczenia zawodowego (157 wskazań), co może być istotną uwagą w kontekście przedmiotu badań, jakim było zbadanie oczekiwań względem uczelni oraz przygotowania do funkcjonowania w realiach permanentnych zmian społeczno-gospodarczych.

Jedno z pytań zadanych respondentom dotyczyło określenia czynników wpływających na jakość kształcenia.

Tabela 1. Co w największym stopniu wpływa na jakość kształcenia w szkole wyższej?

Lp.	Czynniki	N=310	%
1	Przygotowanie wykładowców	213	68,70
2	Nacisk na kształcenie praktyczne	180	58,06
3	Współpraca z biznesem	39	12,58
4	Rozbudowana infrastruktura	26	8,38
5	Sprawna obsługa administracyjna	30	9,67
6	Kadra profesorska	88	28,38
7	Wysoka pozycja uczelni w rankingach	28	9,03
8	Wysokie wymagania wobec studentów	73	23,54
9	Przyjazna atmosfera	138	44,51
10	Inne (jakie?)	0	0

Źródło: opracowano na podstawie badań własnych.

Jakość to stopień doskonałości, coś, co wyróżnia przedmiot na tle innych. W edukacji wyższej owa jakość rozpatrywana winna być w kontekście optymalnego przygotowania młodego człowieka do funkcjonowania w realiach permanentnie zmieniającego się społeczeństwa. W znaczeniu prowadzonych badań nacisk położono na proces przygotowania jednostki o określonej jakości, warunkującej funkcjonowanie w realiach społeczno-gospodarczych.

W świetle powyższych analiz wynika, iż respondenci duży nacisk kładą na przygotowania kadry w zakresie kształcenia. Jest to podstawowy wyznacznik, który decyduje o odpowiednim przygotowaniu do pełnienia odpowiednich ról społecznych po ukończeniu kształcenia. Dziś oczekuje się od kadry nauczającej nowych wyzwań w obszarze kształcenia młodego pokolenia, które będzie wyznaczać bieg wszelkim przemianom społeczno-polityczno-gospodarczym, ale również wyznaczać będzie obowiązujące trendy. Nauczyciel akademicki, wykładowca to człowiek patrzący w przyszłość i do niej przygotowujący siebie i innych. Właśnie na to „przyszłe ju-

tro” powinniśmy przygotowywać młode pokolenie, które stanowić będzie nowy jakościowo kapitał intelektualny społeczeństwa. Doskonale w powyższe rozważania wpisuje się stary chiński aforyzm przytoczony przez Cz. Kupisiewicza „Jeśli myślisz rok naprzód – siej zboże. Jeśli myślisz 5 lat naprzód – zakładaj sad. Ale jeśli myślisz 20 lat naprzód – zajmij się kształceniem dzieci i młodzieży”¹⁷.

Obecnie edukacja powinna być rozpatrywana jako proces kształtowania globalnego człowieka, który jednocześnie rozumie świat i kieruje sobą. „Jedynie społeczeństwa dobrze wykształcone mają największe szanse na przetrwanie, rozwój i powodzenie (...)”¹⁸.

Na drugim miejscu badana młodzież wskazała na kształcenia praktyczne jako znaczące i mające wpływ na jakość kształcenia, a tym samym na zdobycie i przygotowanie przyszłych absolwentów do wykonywania określonych czynności zawodowych. Szkoły wyższe muszą wyznaczyć sobie niejako nowe cele, stworzyć nową sylwetkę absolwenta.

Bowiem już nie wiadomości i umiejętności decydują o powodzeniu, ale odpowiednia postawa. „Uczelnie powinny być szerzej otwarte na swoje otoczenie gospodarcze. (...) jeżeli struktura kształcenia odbiega znacząco od struktury zatrudnienia, potrzeb gospodarki i popytu na określone kwalifikacje lub zawody, wówczas występuje dysfunkcjonalność i irracjonalność tych struktur”¹⁹. Polskie uczelnie w takiej strukturze, w jakiej funkcjonują obecnie, nie są w stanie nadążyć za potrzebami rynku pracy. Szkolnictwo wyższe wykazuje mniejszą dynamikę zmian dostosowawczych niż rynek pracy²⁰. Nie bez znaczenia na proces kształcenia, a i na jakość owego procesu ma wpływ sama atmosfera, w jakiej młodzi ludzie zdobywają wiedzę i umiejętności.

W toku prowadzonych badań zapytano respondentów również o to, co odegrało ważną rolę w wyborze danego kierunku kształcenia, a tym samym szkoły wyższej.

Z przedstawionych danych wynika, iż znaczące w wyborze danego kierunku kształcenia, a tym samym danej uczelni, były głównie indywidualne zainteresowania wynikające z realizacji przedmiotów szkolnych (w edukacji ponadgimnazjalnej) oraz posiadanie określonych predyspozycji i mocnych stron w danym kierunku kształcenia.

Na trzecim miejscu znalazły się pozaszkolne zainteresowania i hobby jako predykatory decydujące o wyborze danego kierunku edukacji.

¹⁷ Cz. Kupisiewicz, *Rzecz o kształceniu, Wybór rozpraw i artykułów. Problemy i dylematy edukacyjne na progu XXI wieku*, Instytut technologii Eksploatacji, Radom 1999, s. 188.

¹⁸ I. Michałków, *Edukacja, a konkurencyjność pracowników na współczesnym rynku pracy*, w: *Edukacja na rynku pracy. Problemy poradnictwa zawodowego*, (red.) S.M. Kwiatkowski, Z. Sirojć, Wyd. Ochotnicze Hufce Pracy, Komenda Główna, Warszawa 2006, s. 125–126.

¹⁹ U. Jeruszka, *Efektywność kształcenia w szkołach wyższych*, „Polityka społeczna” 2011, nr 1, s. 2–3.

²⁰ Tamże, s. 3.

Tabela 2. Co odegrało szczególną rolę w dokonanym przez Panią/Pana wyborze kierunku studiów? (max. 2 odp.)

Lp.	Czynniki	N=310	%
1	Zainteresowania konkretnymi przedmiotami szkolnymi	112	35,12
2	Zainteresowania pozaszkolne i hobby	96	30,96
3	Moje mocne strony	108	34,83
4	Pieniądze, które będę później zarabiać/zabezpieczenie finansowe	31	10
5	Uznanie, które zyskam dzięki temu zawodowi	17	5,58
6	Szansa na uniknięcie bezrobocia i szybkie podjęcie pracy	31	10
7	Zdanie innych (nauczycieli, kolegów szkolnych, rodziców, rodziny, przyjaciół)	32	10,32
8	Wybranie zawodu, który wykonywali już moi rodzice	10	3,22
9	Możliwość dobrego połączenia zawodu ze sposobem spędzania czasu wolnego	52	16,77
10	Krótkie odległości między moim miejscem zamieszkania a miejscem nauki zawodu i/lub miejscem pracy	32	10,32
11	Inne	0	0

Źródło: opracowano na podstawie badań własnych.

Kolejna kwestia dotyczyła oczekiwań, jakie pokładają studenci w edukacji wyższej. Poniżej uzyskane dane.

Tabela 3. Wybrane oczekiwania względem edukacji wyższej

Lp.	Czynniki	N=310	%
1	Przekazanie wiedzy specjalistycznej	222	71,61
2	Przekazanie wiedzy uniwersalnej	63	20,32
3	Wykształcenie praktycznych umiejętności	221	71,29
4	Wykształcenie umiejętności poruszania się po rynku pracy	69	22,25
5	Wpojenie kompetencji kluczowych w wybranym zawodzie	92	29,67
6	Wpojenie uniwersalnych kompetencji cennych w pracy	60	19,35
7	Dyplom	47	15,16
8.	Nie mam specjalnych oczekiwań – studia to po prostu czas dobrej zabawy	8	2,58
9	Innych (jakich?)	2	0,64

Źródło: opracowano na podstawie badań własnych.

W świetle powyższych danych wynika, iż zdecydowana większość z badanych oczekuje przede wszystkim przekazania wiedzy specjalistycznej i wykształcenia praktycznych umiejętności. W dalszej kolejności oczekują wyposażenia w kluczowe kompetencje w wybranym zawodzie. Natomiast wyrobienie umiejętności poruszania się po rynku pracy oraz wyposażenie studentów w tzw. wiedzę uniwersalną,

interdyscyplinarną nie jest przez nich za bardzo oczekiwane, nie upatrują w takich działaniach głównej roli uczelni wyższej.

Tymczasem należy wspomnieć, że współcześnie pracodawcy, oprócz tego, że poszukują kandydatów do pracy z dobrze rozwiniętymi kompetencjami zawodowymi, to również wysoko cenią takie kompetencje, jak: samoorganizacja, zarządzanie sobą w czasie, umiejętność radzenia sobie ze stresem. Podkreślają ich braki u kandydatów do pracy²¹.

W przeprowadzonych badaniach zapytano respondentów o podejmowane działania uczelni wyższej w zakresie przygotowania do wkroczenia na rynek pracy. Badani najlepiej ocenili przygotowanie do pracy w grupie oraz przygotowanie merytoryczne do pełnienia roli zawodowej. Na uwagę zasługuje również wskazanie przez badanych przygotowania do praktycznego wykonywania zawodu. Przygotowanie do wejścia na rynek pracy wydaje się ważne w dobie dynamicznych zmian, jakie zachodzą na rynku.

Należy wspomnieć, iż oprócz przemian procesu pracy ewolucji ulegają warunki pracy. Realizacja i planowanie przyszłości zawodowej staje się nie tylko trudniejsze, ale w coraz większym stopniu niezależne jedynie od jednostki i jej aspiracji. Jak podkreśla V. Drabik-Podgórna, „współczesny model tranzycji związany z globalizacją, segmentacją rynku pracy i chaosem zawodowym obfituje w zjawiska nieprzewidziane, powtarzające się i obejmujące różne sfery życia”²². Współcześnie ważną jest świadomość zmian, jakie następują na rynku edukacji i pracy – zmiany te niejednokrotnie wyznaczają nowe zadania i cele do realizacji dla przyszłych absolwentów.

W toku prowadzonych badań zapytano również respondentów o zgodność planów zawodowych z wybranym kierunkiem kształcenia oferowanym przez daną szkołę wyższą. Poniżej uzyskane dane.

Tabela 4. Zgodność planów zawodowych z wybranym kierunkiem kształcenia

Lp.	Czynniki	N=310	%
11	Chciał(a)bym wykonywać zawód zgodny z kierunkiem mojego kształcenia	175	56,45
22	Mój wymarzony zawód nie jest związany z kierunkiem mojego kształcenia	31	10
33	Mój wymarzony zawód jest tylko częściowo związany z kierunkiem mojego kształcenia	63	20,32
44	W przyszłości chciał(a)bym założyć własną działalność gospodarczą zgodną z kierunkiem mojego kształcenia	25	8,06
55	W przyszłości chciał(a)bym założyć własną działalność gospodarczą, która nie będzie związana z kierunkiem mojego kształcenia	16	5,16

Źródło: opracowano na podstawie badań własnych.

²¹ Por. Raport Dwa światy. Kompetencje przyszłości 2014, http://kariera.kozminski.edu.pl/fileadmin/kariera.kozminski.edu.pl/Raporty/RAPORT_KOMPETENCJE_PRZYSZLOSOCI_-_pracodawca.pdf [dostęp: 12.06.2018].

²² V. Drabik-Podgórna, *Tranzycja jako nowa kategoria biograficzna we współczesnym poradnictwie zawodowym*, „Edukacja Dorosłych” 2010, nr 1, s. 100.

Z powyższych przedstawionych danych wynika, iż respondenci chcieliby wykonywać w przyszłości zawód zgodny z kierunkiem kształcenia, co przekłada się na nabywanie określonych umiejętności, ale i wiedzy specjalistycznej w danym zakresie.

Współczesne szkoły wyższe stają przed wyzwaniem dostosowania swojej oferty do aktualnych oczekiwań, tak by ocena efektywności ich działań była pozytywna. Aby wskazać kierunki ewentualnych zmian, warto przeanalizować, jakie są oczekiwania względem uczelni wyższych²³. Oczekuje się podjęcia konkretnych działań, a mianowicie:

- „rozpoznania zapotrzebowania na kwalifikacje potrzebne na rynku;
- kształtowania (...) umiejętności wyższego rzędu (umiejętności rozwiązywania problemów, umiejętności współdziałania w zespole itp.)”²⁴ – aktualnie w czasach, które charakteryzują się chaosem, dynamizmem zmian, swoistą niepewnością od współczesnego pracownika wymaga się elastyczności, logicznego myślenia, szybkiego reagowania na nowe wyzwania i problemy współczesności;
- „kształcenia znacznie większej liczny ludzi twórczych”²⁵; – w społeczeństwie wiedzy, społeczeństwie przedsiębiorczości, gdzie następuje dynamiczny rozwój technologiczny;
- „kształtowania wszechstronnych kompetencji, umożliwiających zmianę zawodów”²⁶; wszechstronne kompetencje uniwersalne pomagają współczesnym pracownikom w adaptacji do zmieniających się warunków;
- „zmieniania kryteriów porównywalności kompetencji już zdobytych; Przygotowanie człowieka rozumiejącego otoczenie, otwartego na nowe wartości, znaczenia, sposoby doświadczania świata, przygotowanego do uczestnictwa obywatelskiego, do współpracy z innymi, do posługiwania się nowoczesnymi metodami i technikami, a nie tylko gromadzącego wiedzę. Istotą uczenia się powinno być budowanie przez studenta kompetencji, a nie gromadzenie i zapamiętywanie przez niego wiedzy”²⁷.

Zmiany dotyczące funkcjonowania edukacji wyższej, takie jak m.in. jej większa różnorodność, elastyczność ofert edukacyjnych, urynkowanie edukacji wyższej, wzrost wskaźnika skolaryzacji, migracje studentów, większy dostęp do wyjazdów (krajowych i zagranicznych)²⁸, to tylko wybrane czynniki mające wpływ na sposób

²³ D. Kukla, M. Nowacka, *O potrzebie urealnienia edukacji wyższej – czyli kształcenie akademickie z perspektywy studentów*, „Edukacja Ustawiczna Dorosłych”, nr 2/2017, s. 97.

²⁴ A. Bogaj, *Szkoła w społeczeństwie obywatelskim*, w: *Szkoła a rynek pracy*, (red.) A. Bogaj, S.M. Kwiatkowski, Wyd. PWN, Warszawa 2006, s. 28.

²⁵ Tamże.

²⁶ Tamże, s. 29.

²⁷ Tamże s. 28–29.

²⁸ Na ten temat szerzej m.in. R. Sultana, *Strategie usług poradnictwa zawodowego w społeczeństwie wiedzy – europejskie trendy, działania i wyzwania. Raport CEDEFOP*, Wyd. Cedefop. Biuro oficjalnych Publikacji Unii Europejskiej, Luksemburg 2004, s. 70–71.

studiowania, dokonywania wyborów, kształtowania siebie jako przyszłego pracownika, a tym samym planowania własnej przyszłości zawodowej²⁹.

Wnioski

Obecnie jakość kształcenie przekłada się na jakość późniejszego funkcjonowania w roli zawodowej. Dlatego ważne wydaje się rozpowszechnienie kształcenia dualnego jako wyznacznika zdobywania określonej wiedzy wspólnie z umiejętnościami praktycznymi. Powyższe uzyskane dane wskazują, że najbardziej doceniane są możliwość zdobycia w toku kształcenia wiedzy oraz umiejętności zawodowych, które w przyszłości warunkują bycie aktywnym zawodowo.

Bibliografia

1. Bogaj A. (2006), *Szkoła w społeczeństwie obywatelskim*, w: *Szkoła a rynek pracy*, (red.) A. Bogaj, S.M. Kwiatkowski, Wyd. PWN, Warszawa.
2. Drucker P. (2002), *Mysli przewodnie Druckera*, przeł. A. Doroba, Wyd. MT Biznes, Warszawa.
3. Drabik-Podgórną V. (2010), *Tranzycja jako nowa kategoria biograficzna we współczesnym poradnictwie zawodowym*, „Edukacja Dorosłych”, nr 1.
4. Jeruszka U. (2011), *Efektywność kształcenia w szkołach wyższych*, „Polityka społeczna” nr 1.
5. Kukla D. (2007), *Kształtowanie kompetencji komunikacyjnych przyszłych nauczycieli*, w: *Kompetencja porozumiewaniu się nauczyciela akademickiego. Wielorakie perspektywy*, Maliszewski J.W., (red.). Toruń: Adam Marszałek, Toruń.
6. Kukla D., Nowacka M. (2017), *O potrzebie urealnienia edukacji wyższej – czyli kształcenie akademickie z perspektywy studentów*, „Edukacja Ustawiczna Dorosłych”, nr 2/2017.
7. Kukla D. (2019), *Refleksje o edukacji wyższej w perspektywie przygotowania przyszłych absolwentów do tranzycji na rynek pracy*, w: Kłaeja M., (ed.), *Multidimenzionální proporcionalita studijní neúspěšnosti a její vybrané kontexty v terciárním vzdělávání*, Wyd. Slezská univerzita v Opavě.
8. Kukla D. (2018), *Adaptation to changes on the job market – the role of career counseling for students*, w: Society. Integration. Education. Proceedings of the International Scientific Conference May 25–26, 2018, vol. I, Rezekne Academy of Technologies, Rezekne.
9. *Ku strategii rozwoju szkolnictwa wyższego w Polsce*, w: <http://liberte.pl/strategii-rozwoju-szkolnictwa-wyzszego-polsce/#> [dostęp: 25.02.2018].
10. Kupisiewicz Cz. (1999), *Rzecz o kształceniu, Wybór rozpraw i artykułów. Problemy i dylematy edukacyjne na progu XXI wieku*, Instytut technologii Eksploatacji, Radom.
11. Melosik Z. (2013), *Kultura popularna i tożsamość młodzieży*, Wyd. Impuls, Kraków.
12. Mayor F. (2001), *Przyszłość świata*, Warszawa: Fundacja studiów i badań edukacyjnych, Warszawa.
13. Michałków I. (2006), *Edukacja, a konkurencyjność pracowników na współczesnym rynku pracy*, w: *Edukacja na rynku pracy. Problemy poradnictwa zawodowego*, (red.) S.M. Kwiatkowski, Z. Sirojć, Wyd. Ochotnicze Hufce Pracy, Komenda Główna, Warszawa.
14. Quintini G., Martin J., Martin P. (2007), *The Changing Nature of the School-to-Work Transition Process in OECD Countries*, IZA Discussion Paper No. 2582.

²⁹ D. Kukla, *Adaptation to changes on the job market – the role of career counseling for students*, w: Society. Integration. Education. Proceedings of the International Scientific Conference May 25–26, 2018, vol. I, Rezekne Academy of Technologies, Rezekne 2018, ss. 281–291.

15. Fankowski M., Chmielewska K., Chybicka A., Krajna A., Pereświet-Sołtan A., Sujak-Lesz K. (2005), *Kształcenie studentów w czasach globalizacji i zagrożenia bezrobociem*, w: *Edukacja zawodoznawcza i edukacja pro jakościowa w szkole*, red. A. Krajna, L. Ryk, K. Sujak-Lesz, Wyd. MarMar. Centrum Edukacji Nauczycielskiej Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław.
16. Radziewicz-Winnicki A., Wołk Z. (2015), *Polskie szkolnictwo wyższe – stan i perspektywy*, „Rocznik Lubuski”, tom 41, część 2.
17. Raport Dwa światy. Kompetencje przyszłości 2014, dostęp: http://kariera.kozminski.edu.pl/fileadmin/kariera.kozminski.edu.pl/Raporty/RAPORT_KOMPETENCJE_PRZYSZLOSCI_-_pracodawca.pdf [dostęp: 12.06.2018].
18. Remiszewska Z. (2015), *Znaczenie edukacji wobec odnajdywania się na rynku pracy*, w: *Wyzwania rynku edukacyjnego wobec rynku pracy – wymiary lokalne, regionalne i ponadregionalne*, (red.) B. Wiśniewska-Paź, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław.
19. Sultana R. (2004), *Strategie usług poradnictwa zawodowego w społeczeństwie wiedzy – europejskie trendy, działania i wyzwania. Raport CEDEFOP*, Wyd. Cedefop. Biuro oficjalnych Publikacji Unii Europejskiej, Luksemburg.
20. Stasiak P. (2005), *W kierunku zachodzących zmian*, Państwowe Wydawnictwa Naukowe, Poznań.
21. Strategia rozwoju szkolnictwa wyższego w Polsce do 2020 roku – drugi wariant. *Raport cząstkowy przygotowany przez konsorcjum: Ernst & Young Business Advisory. Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową*, Marzec 2010.
22. Szymański M.J. (2002), *Edukacyjne wyzwania globalizacyjne*, „Edukacja”, nr 4.

dr hab. Daniel Kukła, prof. UJD – Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana Długosza w Częstochowie